

24. søndag etter pinse

Matteus 25,1–13

8. november 2026

Tekstanalyse

Matteus 25,1–13 hører til Jesu siste tale, holdt privat for disiplene etter at han hadde forutsagt templets fall. Fra og med 24,36 nekter Jesus å gi dem en tidsplan: Ingen kjenner dagen eller timen. Brudepikene står mellom de trofaste og de voldelige tjenerne (24,45–51) og lignelsene om talentene og den endelige dommen (25,14–46). Beredskap betyr derfor mer enn å vente på en hendelse; det er en måte å leve på mens Herren tilsynelatende er fraværende. Fremtidsformuleringen «Da skal himmelriket være likt» sammenligner riket med hele dramaet som består i ventingen, forsinkelsen, ankomsten, festen og utestengelsen.

De ti *parthenoi* er unge, ugifte kvinner som tjener som bryllupsledsagere; deres seksuelle renhet er ikke poenget. Deres *lampades* var trolig utendørsfakler snarere enn små lamper til husholdningsbruk, noe som forklarer oljen som ble båret i egne beholdere. Bryllupsprosesjoner med lys om kvelden er historisk sannsynlige, men teksten forteller oss ikke hvor kvinnene venter, hvorfor brudgommen er forsinket, eller hvor bruden er. Disse tomrommene bør ikke avlede oppmerksomheten fra kontrasten Matteus gir oss. Kvinnene kalles *phronimoi* (kloke) eller *morai* (uforstandige), med gjenklang fra de kloke og uforstandige husbyggerne i 7,24–27, der visdom betyr å høre Jesus og handle etter hans ord.

Før krisen ser de to gruppene nesten helt like ut. Alle venter på brudgommen, bærer fakler, blir søvnige, sovner, våkner og gjør seg klare til å slutte seg til prosesjonen. Den eneste forskjellen er at de kloke har tatt med seg en oljeforsyning som varer. Brudgommens forsinkelse avdekker en forberedelse som ble gjort tidligere. Det er verdt å merke seg at alle sovner. Tretthet blir ikke fordømt, og de kloke oppnår ikke beredskap ved å være permanent på vakt. Påbudet i vers 13 om å «våke» må derfor bety varig beredskap snarere enn bokstavelig søvnløshet eller engstelig oppmerksomhet på endetidstegn.

Ved midnatt lyder ropet, og kvinnene gjør faklene i stand. De uforstandige oppdager at deres er «i ferd med å slukne» og ber de andre om olje. Avslaget på å dele kan være vanskelig for dagens tilhørere, men det er ikke en generell etikk som sier at man skal holde tilbake det andre trenger. Dersom oljen deles, kan det føre til at ingen kan utføre sin oppgave i prosesjonen. I lignelsen viser øyeblikket at enkelte former for beredskap ikke kan overføres i en krise. Det paniske forsøket på å kjøpe olje ved midnatt kan ikke erstatte et liv som var forberedt før ropet lød.

De som er «klare», går inn til bryllupsfesten, og døren blir stengt. Den sene bønningen «Herre, Herre» minner om 7,21–23, der religiøs bekjennelse uten å gjøre Faderens vilje viser seg å være tom. «Jeg

kjenner dere ikke» betyr at et anerkjent forhold mangler, ikke bare kunnskap. Teksten gir aldri oljen én bestemt symbolsk betydning; det avgjørende ordet er beredskap. Brudgommen er imidlertid tydelig kristologisk. Jesus har allerede kalt seg selv brudgommen som skal «tas bort» (9,15); her vender han tilbake som vert og dommer. Hans komme bringer både festens glede og dommens endelighet, mens den ukjente dagen og timen utelukker beregninger.

Teologiske hovedpunkter

Forsinkelsen er ikke tom tid; det er der disippellivet tar form. En tro som bare er forberedt på raske svar, kan svikte når bønnen ser ut til å forbli ubesvart, rettferdighet blir utsatt eller håpet må bæres lenger enn forventet. Kirken må være beredt på at Kristus kommer snart, og også på at dens arbeid fortsetter gjennom enda en generasjon. Kristen årvåkenhet er derfor verken forutsigelse eller panikk. Det er et liv innrettet etter et løfte som vi ikke kan kontrollere tidspunktet for, men som vi stoler på vil bli oppfylt.

John Wesley leste lampen som tro og oljen som kjærlighet: tro som holdes levende ved en daglig tilførsel av åndelig kraft. Dette må ikke gjøre hellighet til et privat forråd av fortjeneste. Bønn, Skriften, Herrens nattverd, kristent fellesskap og barmhjertighetsgjerninger kjøper ikke festen; gjennom dem former Gud en tro som kan holde ut gjennom natten. Wesley beskrev den årvåkne troende som «rolig, men ikke sikker»: hvilende i Kristus uten å bli selvtilfreds med det livet Kristus kaller frem.

Beredskap er personlig, men den er ikke ensom. Ingen kan låne et annet menneskes forhold til Kristus, men en menighet kan undervise, oppmuntre, korrigere og støtte mennesker i trofast venting. Den omkringliggende talen hindrer en innadventt eller selvisk lesning: Den kloke tjeneren gir husfolket mat, tjenerne bruker det de har mottatt, og Menneskesønnen blir møtt blant de sultne, de fremmede, de syke og de fengslede. Oljen kan ikke deles ved midnatt, men livet den betegner, blir synlig i tjeneste. Selv hvile har en plass i dette livet: Alle ti sover, så årvåkenhet trenger ikke å bli til åndelig utmattelse.

Det kristologiske sentrum er den trofaste brudgommen. Kort tid etter denne lignelsen befaler Jesus igjen disiplene sine å «våke» i Getsemane, og de sovner. Deres svikt viser at lignelsen ikke er en invitasjon til å føle seg bedre enn de uforstandige. Jesus forblir trofast gjennom korset, står opp, samler sine sviktende disipler og lover å være med dem helt til tidens ende. Den stengte døren forblir en alvorlig advarsel, men Jesus forteller historien mens det ennå er tid til å høre den; advarselen er selv nåde. Forkynnelsen kan derfor holde påtrengende alvor og håp sammen: Kristus kommer til en fest, og trofast venting betyr å dyrke frem et liv som kan reise seg, tenne fakkelen på nytt og ta imot ham selv etter en lang natt.